

Терентьєва Н. О.*

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ: БАЗОВІ ПОТРЕБИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ

У статті наголошено, що базовим запитом до системи професійної підготовки морських фахівців є безперервність освітнього процесу, а однією з основних вимог до професійної підготовки кадрів морського флоту є забезпечення результативності підготовки, що визначається якістю проведення освітньої діяльності. Авторка доводить тезу про те, що потреба в удосконаленні системи професійної підготовки морських фахівців визначається необхідністю проектування освітнього простору, який є основним фактором результативності здійснення освітньої роботи в системі професійної підготовки на основі конкретних цілей і завдань морської освіти.

Система освіти України перебуває на етапі перманентної модернізації, спрямованої на підвищення якості освіти та окресленні нового підходу до її організації, що знаходить відображення в нормативно-правових документах: Законі України «Про освіту», Законі України «Про вищу освіту», концепції «Нова українська школа» та інші.

Варіативність і нестабільність соціально-економічних умов в Україні прискорюють процеси адаптації фахівців до цих умов, що актуалізує їхню підготовку до активної діяльності в сучасному професійному середовищі, у тому числі в мореплаванні. Динамічні зміни в державі змінюють уявлення про освітню практику підготовки фахівців.

У межах модернізації системи освітнього процесу відбувається зміна сучасної парадигми освіти з процесної на результатну. Традиційна освітня парадигма передбачала тільки надбання знань, умінь і навичок, що відповідають традиційним постулатам педагогіки. Парадигма результатна та концепція особистості, яка посідає значне місце в освіті, крім набуття знань, умінь і навичок, передбачає здатність їх застосування для успішної діяльності в професійній сфері.

Професійна морська освіта, яка надається закладами освіти, має забезпечувати випускникам здатність успішно розв'язувати професійні завдання, що виникають у швидко змінюваній професійній ситуації, на основі

* © Терентьєва Н. О.

логічного поєднання традиційних та інноваційних підходів і технологій. Підготовка фахівця морської освіти передбачає розробку та впровадження методик і технологій, які дозволять розв'язувати практичні завдання на високому професійному рівні в обмежені терміни й сприяти розвитку творчого потенціалу для вирішення нестандартних завдань.

Серед напрямів вітчизняної професійної освіти морська освіта характеризується своєю специфікою, яка визначається тим, що українська морська освіта має інтегруватися у світову морську освіту. Чинна в Україні система морської освіти задовольняє вимоги Міжнародної морської організації та органічно вписана в міжнародну систему підготовки та дипломування моряків. В умовах жорсткої конкуренції на міжнародному ринку праці українська система підготовки морських кадрів зберігає свої позиції, незважаючи на труднощі й проблеми, які стримують її розвиток. Сьогодні випускники вітчизняних морських закладів освіти користуються великим попитом на міжнародному ринку праці, що підтверджує достатній рівень якості їхньої професійної підготовки [2].

Якість підготовки фахівців значною мірою залежить від таких факторів, як стан матеріально-технічної бази навчального закладу та наявність висококваліфікованих викладацьких кадрів. Щодо матеріально-технічної бази, то для морських закладів освіти це не тільки лабораторне обладнання, а й навчальний флот. Під час підготовки морського фахівця недостатньо пройти теоретичне й практичне навчання в закладі освіти, навіть мореплавна практика не дозволяє набути стійких практичних навичок, які є вкрай необхідними для випускника морського закладу освіти через необхідність самостійно виконувати професійні обов'язки на судні, пов'язані із забезпеченням безпечного плавання. Стійкі практичні навички майбутній морський фахівець може отримати за умови здійснення освітнього процесу в умовах реального судна, що й здійснювалось за радянських часів. Для морських закладів освіти збудовано флотилію навчально-виробничих суден із забезпеченням можливості проведення на борту такого судна як лекційних, так і практичних занять із використанням наявного устаткування на навчальному містку, у навчальному машинному відділенні та інших відсіках. Така практика дозволяла курсантам отримувати теоретичні знання, які закріплювалися виконанням

реальних завдань в умовах плавання. У результаті такої підготовки випускники морських закладів освіти були готовими до виконання своїх посадових обов'язків у повному обсязі [1]. Така підготовка фахівців вимагала певних фінансових витрат, але виправлення наслідків помилкових дій суднових екіпажів може коштувати набагато дорожче, або й бути невиправним. Сьогодні, на жаль, відсутність навчального флоту й недостатнє обладнання лабораторій навчальних закладів сучасною технікою призводить до значного зниження якості підготовки морських фахівців.

Особливе місце посідає ситуація з викладацькими кадрами в морських закладах освіти. Головною загрозою судноплавної галузі України є наростаюча криза в сфері морської освіти. Саме з підтримки української морської освіти слід починати відродження українського флоту. Можна побудувати нові судна й порти, створити умови для конкурентної роботи флоту, але якщо не буде кадрів, то всі ці споруди будуть мертвими. Необхідно створити такі умови, за яких престижність викладача морського закладу освіти набула б визнання й поваги серед інших морських професій і стала соціально захищеною [2].

Базовим запитом до системи професійної підготовки морських фахівців є безперервність освітнього процесу. Однією з основних вимог до професійної підготовки кадрів морського флоту є забезпечення результативності підготовки, що визначається якістю проведення освітньої діяльності. Професійна підготовка фахівців морського флоту має сприяти забезпеченню готовності фахівців до вирішення завдань у різних професійних ситуаціях, що дозволить створити умови для розвитку в курсанта вольових якостей особистості, активності, рішучості, самостійності, організованості та інших професійно важливих якостей сучасного фахівця морського флоту.

Морська освіта, зважаючи на її загальнонаціональну важливість, майже завжди була в полі зору центральних державних органів. Багатоступеневість морської освіти забезпечується різними за рівнем, характером і обсягом освітньо-професійними програмами. У морській галузі існує кілька рівнів освітньої підготовки фахівців. Кваліфіковані робітники (вахтові матроси, вахтові мотористи, електрики, кухарі, стюарди) навчаються в морських ліцеях, морехідних школах, навчальних центрах. Вони отримують початкову морську освіту й робітничу професію (допоміжний рівень). Фахівці

середнього рівня (рівень експлуатації) навчаються в морських коледжах, морехідних училищах, суднобудівних і судноремонтних коледжах. Вони отримують середню професійну освіту й диплом техника. Деякі випускники коледжу залишаються рядовими судновими спеціалістами (отримують робочий диплом), інші – отримують право зайняти посаду вахтового помічника капітана (вахтового механіка). Найбільш здібні – отримують право продовжувати свою освіту в морській академії за програмою вищої школи зі скороченим терміном навчання.

Природним є прагнення освітніх установ створити систему неперервної професійної освіти, що робить їх конкурентоспроможними в пропозиції освітніх послуг. Сьогодні є спроби створити систему навчальних закладів цивільного й військового типу, що включає в єдиний освітній комплекс нові типи освітніх установ (ліцеї, гімназії, коледжі, університети тощо). Освітній процес, зазвичай, має чітку соціально-професійну орієнтацію, базується на збалансованих освітніх програмах, які оптимально поєднують можливості формування в учнів знань за базисними предметами освітнього стандарту за умов їхньої одночасної серйозної професійної підготовки.

Потреба в удосконаленні системи професійної підготовки морських фахівців визначається необхідністю проектування освітнього простору, який є основним фактором результативності здійснення освітньої роботи в системі професійної підготовки на основі конкретних цілей і завдань морської освіти.

Література:

1. Безлуцька О. П. Історія мореплавства. Херсон: ХДМА, 2014. 71 с.
2. Терентьева Н. О., Шевченко Р. І. Специфіка середньої і вищої морської освіти в закладах освіти України (історико-професійний аспект). Педагогічний альманах. 2018. № 38. С. 217-225.

Тюріна А. В.*

ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ УЧНІВ, ЯКІ НЕ ВСТИГАЮТЬ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуто проблему реформування української школи та навчання учнів, які не встигають, в умовах загальноосвітнього простору. Проаналізовані та узагальнені різні точки зору й підходи до визначення й класифікації причин виникнення неуспішності учнів. Обґрунтовано доцільність

© Тюріна А. В.